

עלון האגודה

עובדיה בן שלום ד"ר
הרפואה והפיזיותרפיה
מיסד האגודה

האגודה לטיפול חברה ותרבות, מורשת יהודי תימן מיסודו של עובדיה בן-שלום

גיליון מס' 33

www.teman.org.il | hatemanim@gmail.com | 09-8331325 | 580013522 עמותה מס'

חברים המבקשים לקבל את העלון בדואר על מנת להפיץ את העלון במקום מגוריהם יכולים לפנות אלינו בטלפון או בדוא"ל

דבר יו"ר האגודה

ד"ר יגאל בן שלום

השכיל בדבריו להציג את גדולתו של ר' שלום שבזי לכלל עם ישראל. פרופ' יוסף יובל טובי הדגיש את שירי שבזי כמקור הסטורי לתולדות יהודי תימן. מרדכי יצהרי ריתק את הקהל בסיפורו האישי "הייתי בן ערובה בתימן"

המושב הרביעי בהנחיית פרופ' מאיר בר אשר עסק בהגות ומדרש בכתבי יהודי תימן. פרופ' שאול רגב שוחח על דרשה דרוש ומדרש, עיונים במדרש חמדת ימים לר' שלום שבזי. הרב רביד הלל הדגיש את דמותו, תורתו ודרכי פרשנותו של ר' שלום שבזי, לפי חיבורו "חמדת ימים". ד"ר דורון יעקב הביא לקהל המאזינים מ"לשונות ומסורות בקהילות דרום תימן" וזיקתן לשירת ר' שלום שבזי.

אהובה בן שלום שוחחה על התבוננות במעגלי החיים וקיימה דיון ער בהשתתפות קהל המאזינות. בתכנית האמנותית הופיעו הזמרים אבנר גדסי, אמיתי אריכא, שלישיית עורקבי ויהונתן צורף ובנו אלירן.

הרב יוסף עראקי העשיר את המעמד בדברי תורה על פרשת בשלח, שירת הים ושילב אקטואליה ולקחים לימינו אלה, בנוסף לשירה מסורתית משירי ר' שלום שבזי.

הנה כי כן, סקר אקראי ומדגמי מלמד אותנו כי אנו מצליחים להרחיב את מעגל הלומדים על

בגליון זה מבקש אני לשתף את קוראינו בחוויה שהייתה נחלתם של כ-ארבע מאות חברי האגודה בהתכנסות מיוחדת לציון ארבע מאות שנה להולדת ר' שלום שבזי. התכנית השנתית הולכת ומתגשמת והכינוס שערכנו במלון "חוף גיא" בטבריה בי"א – י"ג בשבט שבת "שירה" פרשת בשלח, הוכיח כי הצלחנו להביא תכנים מדעיים בהשתתפות אנשי אקדמיה מומחים אשר הציגו בכשרון רב ובאופן מרתק היבטים שונים וחדשניים ביצירתו של ר' שלום שבזי. בכינוס זה היו ארבעה מושבים בנושאים שונים.

המושב הראשון עסק בר' שלום שבזי במסורת תימן. המשתתפים במושב היו הרב ד"ר אליהו אביעד אשר הוביל את המושב, ד"ר יהודה עמיר אשר ניתח את השיר "שובי יפהפיה" לר' שלום שבזי וד"ר אריאל מלאכי שעסק בהגותו של ר' שלום שבזי.

המושב השני היה בראשותו של פרופ' ירון הראל ועסק בשירת ר' שלום שבזי. הדוברים היו ד"ר אבנר בהט ששוחח והציג את מחקריו "ספרי תמה". עדיאל בן שלום דבר על מאפיינים מוזיקאליים בשירת הדיואן בקרב יהודי צנעא. ד"ר שרונה תם עמוסי הציגה את מקומן של הנשים בשירת ר' שלום שבזי.

המושב השלישי כלל את הרב איתאל בר לוי אשר

אזהבת הקסה על מצבי הקסרה והע בהוד גולה פעמינו עוללים

האגודה לטיפוח חברה ותרבות מזמינה את חבריה ל:

ילאי עיון ותרבות

בלאטא 400 שנה להולדתו של ר' שלום שבזי

שבת הגדול פרשת "מצורע"

חמישי-ששי-שבת ו-ח' בניסן התשע"ט 11-13.4.2019 | מלון חוף גיא, טבריה

חמישי בערב:

מופע תרבות

אורי ואור שבח ראם כהן

יום ששי:

טיול רגלי באתרים בטבריה

שבת:

הרצאות: הסטוריה, ספרות ושירה
בקהילות תימן

עונג שבת וג'עלה בהשתתפות הזמרים
אורי ואור שבח וראם כהן

עלות: 2,200 ₪ לזוג
לא כולל הסעה
חצי פנסיון

פרטים והרשמה אצל יפה 09-8331325, 054-3516699, 050-2399543

וכן אצל הפעילים:

ציון אחרק 052-5550120, אתי דעוס נגר 053-2775008, שמעון לוי 050-6704448, שלמה עוזרי 052-5957572, שאול ליבי 050-7672906, משה חרירי 050-8515617, מזל הרוש 052-3378152, צביה כוכבי 052-5948334, צביה ציוני 054-4554751, שלמה מקבילי 050-5262298, נחום גריידי 050-7701196, צדוק גמליאל 050-6680933, נעמי עטיה 052-5301993, צפורה חביב 057-3772263

האגודה לטיפוח חברה ותרבות מייסודו של עובדיה בן שלום

משרד החינוך והספורט מנהל התרבות

מכון בן-צבי לחקר קהילות ישראל שבמזרח

מכון בן-צבי לחקר קהילות ישראל שבמזרח

ישראל במגדל דוד בירושלים ב'ח' בסיון תשע"ט

11.6.2019

אנו מביאים לידיעת החברים מידע על האירועים הקרובים: מסיבת פורים, התכנסות לימי עיון ותרבות בשבת הגדול, בחג השבועות ובחודש יולי בים המלח. פרטים והרשמה במזכירות האגודה.

דבר העורך

עותיאל מנצור

חשיבות הנחת התפילין

נמצאים אנו בפתיחת חודש אדר. בחודש זה יש להרבות אהבה ואחוזה בין איש לרעהו. נאמר במדרש ילקוט שמעוני על משלי וכך נפסק להלכה ברמב"ם: "שכל המועדים עתידין ליבטל וימי הפורים אינן בטלים לעולם". וכך נאמר במגילת אסתר פ"ט פס' כח: "וימי הפורים לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם". א"כ אנו רואים את המעלה הגדולה של חג הפורים שאין הוא מתבטל אף לעתיד לבוא שיגיע המשיח. בירושלמי על מגילה נכתב כך: "כל הכתובים עתידין להבטל מלבד חמישה חומשים, ריש לקיש אמר: אף אסתר והלכות". וכן בבבלי על מסכת מגילה: "שלחה אסתר לחכמים: קבעוני לדורות".

יוצא אפוא, שפורים הוא לא חג אשר יסוף מזרעם של עם ישראל, אלא זה חג שממשיך לדורות ואפילו לאחר הגעת משיח צדקנו. בנוסף, צריכים אנו ללמוד מסיפור המגילה לקח ומוסר שברגע שעם ישראל לא מחובר לקב"ה או שהעם היהודי אינו מרגיש אחדות כאיש אחד בלב אחד ואינו מקבל אחד את השני, דווקא אז באים אויבינו ומכים אותנו. רואים עובדה זו במגילת

יהי רצון שנוזכה לשמוח שמחה אמיתית בפורים, ונדע לקבל את האחר ובכך נגיע לידי עם מחובר ומחוזק בארץ ישראל.

פורים שמח!

קול קורא למלגת נעמי ועובדיה בן-שלום לדוקטורנט/ית מצטיינ/ת בחקר יהדות תימן

המכון לחקר יהדות תימן, יעניק השנה מלגה בסך 15,000 ₪ לדוקטורנט/ית מצטיינ/ת שעבודת הדוקטור שלו/ה עוסקת ביהדות תימן, והנמצא/ת בשלבים האחרונים של כתיבת הדיסרטציה.

המועמד/ת חייב/ת להיות בעל/ת מצויינות אקדמית, דובר/ת אנגלית ברמה טובה, בעל/ת ידע נדרש למחקר בשפה הערבית, ובעל/ת פוטנציאל להיות חוקר/ת מוביל/ה בתחום.

על המועמד/ת לשלוח קורות חיים מלאים הכוללים רשימת פרסומים ותדפיסי פרסומים (אם ישנם). בנוסף, על המועמד/ת לשלוח את הצעת המחקר כפי שאושרה, דוגמאות לפרקים מן הדיסרטציה אשר כבר נכתבו, ונייר עמדה בו המועמד/ת יתאר את הפרופיל המחקרי שלו, ויסביר מדוע לדעתו מחקרו ראוי לקבל את מלגת בן-שלום. על המועמד/ת לציין גם את מועד ההגשה המוערך להגשת הדיסרטציה.

בנוסף, יש לשלוח שלוש המלצות: המלצת המנחה, המלצת דיקן/ית הפקולטה ו/או ראש/ת המחלקה בהם המועמד/ת לומד/ת, והמלצת חבר/ת סגל אקדמי נוסף מכל מוסד אקדמי מוכר. על כל אחד מן הממליצים להתייחס לכל הקריטריונים שהוזכרו לעיל, ולפרט מדוע לדעתו/ה ראוי/ה המועמד/ת לקבל את מלגת בן-שלום.

את כל החומר, למעט ההמלצות, על המועמד/ת לשלוח עד ליום כ"ה באדר שני 1/4/19, לכתובת: ariel.malachi@biu.ac.il. את ההמלצות, על כל אחד מהממליצים לשלוח במישרין לכתובת הדואר האלקטרוני הנ"ל, עד לאותו מועד.

הזוכה במלגה מתחייב/ת לציין בדיסרטציה את היותו מלגאי נעמי ועובדיה בן-שלום, כמו גם בכל פעילות אקדמית ממועד קבלת המלגה ועד לאישור הדיסרטציה. הזוכה מתחייב גם ליתן הרצאה קצרה ולהשתתף בטקס הענקת הפרס, שייערך במעמד נציגות המכון ואורחים נוספים. מחצית מסכום מלגת בן-שלום תועבר לזוכה לאחר הכרזת הזכייה במלגה, ומחצית לאחר אישור הדיסרטציה.

קול קורא לפרס המכון לחקר יהדות תימן למאמר מצטיין לשנת תשע"ט

המכון לחקר יהדות תימן שליד האגודה לטיפוח חברה ותרבות, יעניק השנה פרס ע"ס 5000 ₪ למאמר מצטיין בתחום חקר יהדות תימן.

חוקרות וחוקרים מכל הדיסציפלינות הרלבנטיות, מוזמנים להציע מאמר מפרי עטם העוסק בחקר יהדות תימן. לפרס לשנת תשע"ט ניתן להגיש מאמר שאושר לפרסום בכתב עת שפיט בלבד, במהלך שנת תשע"ח, ולא יאוחר מיום ג' בטבת תשע"ט, 31/12/2018.

את המאמר, יחד עם פרטי המחבר/ת ואישור בדבר קבלת המאמר לפרסום, יש לשלוח עד ולא יאוחר מיום ח' באדר שני תשע"ט 15/3/19, בדואר אלקטרוני לכתובת: ariel.malachi@biu.ac.il.

הזוכה מתחייב ליתן הרצאה קצרה ולהשתתף בטקס הענקת הפרס, שייערך במעמד נציגות המכון ואורחים נוספים.

מרדכי היהודי או מרדכי הבנימיני?

ד"ר משה גברא

ואמו היתה משבט יהודה, והסברו של רבי יוחנן כי מרדכי היה משבט בנימין בלבד, משני הוריו, והוא כונה יהודי על היותו כופר בעבודה זרה, והוא מביא הוכחה לכך מספר דניאל.

בשני ההסברים הללו יש קשיים והם זקוקים להסברים וחיזוקים. תשובת רבה בב"ח זקוקה להסבר, הכיבד מוזכר ייחוסו של מרדכי מצד אמו קודם לייחוס אביו, "איש יהודי... איש ימיני". זה לא מקובל בתורה ובתנ"ך שמזכיר ייחוס האם, ועל אחת כמה וכמה שייחוס האמא קודם לייחוס האבא. אפילו אם הסדר היה הפוך היה מקום לשאול על עצם הזכרת ייחוסו של מרדכי מצד האם. הקושי אמנם לא היה גדול אבל קיים, ומ"מ הקושי הגדול הוא שמזכיר ייחוסו מצד האם לפני ייחוסו מצד האבא.

גם תשובת רבי יוחנן זקוקה לתוספת הסבר, מדוע רבי יוחנן הסביר כי מרדכי כונה יהודי שכפר בעבודה זרה, מדוע מרדכי לא כונה על שם שבט אחר, למשל, איש לוי היה מרדכי. לכאורה היה מקום להזכיר בהקשר זה יותר את שבט לוי האחראי על לימוד התורה בעם ישראל ולא את שבט יהודה.

ועוד, לפי תשובת רבי יוחנן קשה, אם מרדכי היה משבט בנימין משני הוריו, מדוע "הגלה מירושלים" דווקא? מדוע הוריו ואבות אבותיו לא יצאו לגלות עשרת השבטים כמו כל עשרת השבטים, הכוללים גם את שבט בנימין? שאלה זו היא חיזוק להסברו של רבה בב"ח, שכן אם אמו היתה משבט יהודה הרי ניתן להסביר, שכן משפחת מרדכי התגוררה בנחלת האם ולא בנחלת האבא מסיבות שונות, ולכן לא יצאו בגלות עשרת השבטים אלא רק בגלות בבל.

ועוד קשה על הסברו של רבי יוחנן, מהי האסמכתא וההוכחה שמביא רבי יוחנן מדניאל הנביא, והרי דניאל מכנה את ישראל יהודים כיון שהם צאצאים ממש

בפורים נקרא במגילה: "איש יהודי היה בשושן הבירה ושמו מרדכי בן יאיר בן שמעי בן קיש איש ימיני. אשר הגלה מירושלים עם הגולה אשר הגלתה עם יכניה מלך יהודה..." (אסתר ב, ה-ו). בגמרא (מגילה יב, א) נשאלה שאלה האם מרדכי היה משבט יהודה ולכן נקרא יהודי, או שהיה משבט בנימין ולכן נקרא "איש ימיני".

חמש תשובות שונות נאמרו בגמרא, תשובה אחת של רב נחמן שהיה "מוכרת בנימוסו", ניתנו לו "שמות נאין" (רש"י), כלומר, יהודה ובנימין לא באו לתאר את שבטו אלא את תכונותיו הנאות. הסבר שני של רבה בר בר חנה בשם רבי יהושע בן לוי כי אביו של מרדכי היה משבט בנימין ואמו משבט יהודה. חכמים אמרו כי "משפחות מתגרות זו בזו, משפחת יהודה אומרת אנא גרים דמתיליד מרדכי דלא קטליה דוד לשמעי בן גרא, ומשפחת בנימין אמרה מינאי קאתי". רבא אמר "כנסת ישראל אמרה לאידך גיסא, ראו מה עשה לי יהודי ומה שילם לי ימיני, מה עשה לי יהודי דלא קטליה דוד לשמעי דאתיליד מיניה מרדכי דמיקני ביה המן, ומה שילם לי ימיני דלא קטליה שאול לאנג דאתיליד מיניה המן דמצער לישראל". רש"י פירש: לצעקה ולא לשבח, איש יהודי ואיש ימיני גרמו לי הצער הזה. רבי יוחנן אמר, לעולם מבנימין קאתי, ואמאי קרי ליה יהודי על שום שכפר בעבודה זרה, שכל הכופר בע"ז נקרא יהודי, דכתיב אייתי עוברין יהודאין".

חמש התשובות לשאלה זו מחולקות לשתי קבוצות, שתי תשובות המתייחסות ישירות לשאלה מאיזה שבט היה מרדכי היהודי, ושלוש תשובות שלא מתייחסות ישירות לשבטו של מרדכי אלא מפרשות בכון אחר שאלה זו, ואין זה מעניין מאמר זה.

שתי התשובות המתייחסות לשבטו של מרדכי הן, רבה בר בר חנה בשם רבי יהושע בן לוי כי מרדכי היה צאצא של שני השבטים, אביו היה משבט בנימין

של שבט יהודה אשר יצאו לגולה, בעוד אין ראיה מהפסוק שגם שבטים אחרים מכונים יהודים, כמו למשל מרדכי מבנימין? על דניאל הנביא לא קשות שאלות אלו, כיון שהוא מתאר את הגולים משבט יהודה ממש, ולכן מוצדק ומדויק לכנותם יהודים.

אני רוצה להציע הסבר שישי לשאלת הגמרא, בדרכו של רבי יוחנן אך הסבר שונה במעט. יתכן ומרדכי היה משבט בנימין משני הוריו, כהסבר רבי יוחנן, אך הוא כונה יהודי לא בגלל היותו צאצא של שבט יהודה כהסבר רבה בב"ח, ולא בגלל היותו כופר בעבודה זרה כהסבר רבי יוחנן, אלא בגלל העובדה שמשפחתו הגיעה לבבל מאזור יהודה, כלומר, "איש יהודי" בא לציין את מוצאו ומקומו, כלומר, שמוצאו מאזור יהודה ולא צאצא של שבט יהודה.

משפחת מרדכי שהתה בזמן גלות עשרת השבטים שלפני חורבן בית ראשון בשטח של שבט יהודה מסיבות שונות, כמו עסקים וכדומה, או שהיה מחלק בנימין שלא יצא לגלות ונותר בארץ ישראל עד חורבן בית ראשון, ולכן משפחתו לא יצאה לגלות עשרת השבטים.

ישנו מדרש האומר מדוע זכה בנימין שבית המקדש נבנה בחלקו, כיון שהוא הבן היחיד של יעקב אבינו שנולד בארץ ישראל, בעוד שכל השבטים נולדו בחוץ לארץ אצל לבן הארמי. לפי הסבר זה ירושלים היתה בחלקו של שבט בנימין, ובגלל שמשפחת מרדכי התגוררה בעיר ירושלים לכן לא יצאה לגלות עשרת השבטים, כיון שמלך אשור לא כבש את ירושלים. ולפי זה ניתן לומר כי חלק קטן משבט בנימין אשר התגורר בירושלים לא יצא לגלות עשרת השבטים אלא לגלות בבל.

מדרש הגדול מפרט את המחלוקת בנושא זה בפרשת ויחי (בראשית מט, כז) שבנימין זכה שבית המקדש ייבנה בחלקו כיון שלא השתתף במכירת יוסף, ואילו רבי יהודה אמר שבית המקדש נבנה גם בחלקו של יהודה. ירושלים כידוע נמצאת בין אזור יהודה לאזור בנימין,

מדרום מזרח לירושלים נמצא אזור יהודה, ומצפון לירושלים נמצא אזור בנימין.

יוצא, כי ישנה מחלוקת בחז"ל האם ירושלים ובית המקדש היו בנחלת בנימין, או בנחלת יהודה, או בין שני אזורים אלו. לדעת האומרים שירושלים היתה בנחלת בנימין ישנו הסבר חזק יותר מדוע משפחת מרדכי לא גלתה בגלות עשרת השבטים, כיון שהתגוררה בנחלתם בעיר ירושלים, והיא לא נכבשה ע"י מלך אשור, ולכן לא יצאו לגלות עשרת השבטים.

יוצא א"כ, שמשפחת מרדכי ניצלה מגלות עשרת השבטים בזכות היותם פזיזת באזור ירושלים שלא יצאו לגלות עשרת השבטים. כל השטח הגיאוגרפי של שבט יהודה נקרא על שם השבט, כמו מדבר יהודה. לכן, מרדכי כונה גם יהודי על שם מקומו ולא על שם שבטו, שהגיע משטח יהודה לגלות בבל, ואין התייחסות כלל בכינוי יהודי לשבט. כלומר, מרדכי היה משבט בנימין משני הוריו, אך כונה יהודי על שם מקומו שהגיע מיהודה ועם כל בני יהודה לגלות בבל. חיזוק להסבר זה מהפסוק שבא אחריו "אשר הגלה מירושלים עם הגולה אשר הגלתה עם יכניה מלך יהודה".

פסוק זה בא להסביר את הכינוי שניתן למרדכי "יהודי", כיון שמרדכי יצא מירושלים, ומשפחתו התגוררה כנראה בזמן גלות עשרת השבטים בשטח יהודה, ולכן לא גלו עם שבטם בנימין ושאר השבטים. בעוד שרבי יוחנן מסביר את הגדרתו כיהודי על שם שכפר בעבודה זרה, ההסבר שלי שם דגש על מקומו, הגעתו לגלות בבל משטח יהודה.

רעיון זה עלה לי בראש בהקשר למחקר על שמות המשפחה מתימן ועל משמעויות השם. אחד מהם הוא שם משפחה המתאר את מקומו של האדם כמו: צנעאני, שרעבי, ד'מארי, רדאעי, ועוד רבים.

תופעה זו נפוצה ביותר בכל עם ישראל לאורך כל ההיסטוריה. כינויים ושמות משפחה ניתנו כבר

בתקופות העתיקות ביותר בעם ישראל. אברהם אבינו מכונה "אברהם העברי" על היותו צאצא של עבר בן שלח (בראשית י, כג). בחז"ל נמצא גם נוסף. יוסף אבינו מכונה "נער עברי" (בראשית מא, יב) על היותו צאצא של אברהם אבינו, שהוא צאצא של עבר. משה רבינו רואה "איש מצרי מכה איש עברי מאחיו" (שמות ג, יא). משה רבינו מכונה "איש מצרי" (שם פסוק יח) בפי בנות יתרו, על שם מקומו שיצא ממצרים. משה רבינו אומר לפרעה "אלהי העברים נקרא עלינו" (שם ט, א ופסוק יג ועוד). לבן אח של רבקה אמנו מכונה "לבן הארמי" (בראשית לא, כ) על שם מקומו והיותו גר בפדן ארם. ועוד רבים.

כלומר, אנו רואים כאן כינויים וזיהוי אנשים על פי שני מאפיינים: על שם אחד מאבות המשפחה, עמם ומקומם כמו: "איש עברי" על שם עבר, "איש מצרי" על שם מקומו במצרים, לבן הארמי על שם מקומו ארם, ועוד.

בתורה אנו מוצאים דוגמאות נוספות לכינוי ושם המשפחה המבוסס על השם הפרטי, למשל: "משפחת בני הגרשוני" (במדבר ד, כח) על שם גרשוון, בהמשך "משפחות בני מררי", על שם מררי, וכן

בפרשת פנחס: "חנך משפחת החנוכי, לפלוא משפחת הפלואי..." (במדבר כו, ה).

גם בתקופת המשנה והתלמוד ניתן לראות כי ניתנו כינויים ושמות משפחה על פי מאפיינים אלו, לפי מקום מגורים, לפי מלאכתם, וכדומה. רבי יוסי הגלילי מכונה כך על מגוריו באזור הגליל, נחום המדי מכונה כך על מגוריו בארץ מדי באזור פרס, רבי שמעון התימני מכונה על מגוריו בתמנה או בתימן, רבי יצחק נפחא מכונה על שם מלאכתו נפת, רבי יוחנן הסנדלר נקרא על היותו סנדלר ומתקן נעליים, וכן הלאה. כלומר, ניתן לראות כינויים ושמות משפחה על פי שלושה-ארבעה מאפיינים: שם אחד מאבות המשפחה, מקום המגורים, על שם עמם ועל שם מלאכתם. גם בתקופת הגאונים ניתן לראות כי רבינו סעדיה גאון מכונה "אלפיומי" על שם מגוריו הקודמים בפיוס שבמצרים משם הגיע לבבל, רבי יצחק אלפאסי מכונה כך על מגוריו והגעתו לספרד מהעיר פאס במרוקו, וכן רבים.

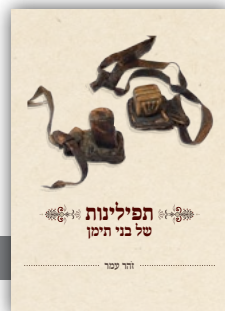
לכן כפי שרבים מחכמי ישראל מכונים על שם מקומם, כך נראה בפשט הדברים כי מרדכי היהודי בא לתאר את מוצאו מאזור יהודה ולא בהכרח את מוצא שבטו או הסבר אחר, והוא אכן היה משני הוריו משבט בנימין.

מאמר מעובד מתוך הספר החדש "השמות הפרטיים בקרב יהודי תימן", בני ברק תשע"ג, ע' 323-327.

תפילינות נטל בני תימן

ספר חדש מאת פרופ' זהר עמר
העוסק בקדמות התפילין בתימן.

ניתן לרכוש בסכום כשי"ה: 03-535119

שובם של גולי מוזאע

דוד חוברי

השליטים הערבים המקומיים עמדו מהר על טעותם בהגליית היהודים ממחוזותיהם. הפגיעה הכלכלית במוסלמים ובכלכלה המקומית היו קשים מאוד, שכן היהודים היו בעלי מלאכה ואומנים יחודיים שבלעדיהם לא יכלה הארץ להתקיים.

הפניה והלחץ לאימאם הגיעו מצד מושלי המחוזות שבראשם מושל העיר עמראן. הם באו לפני המלך ודיברו בשבח היהודים, בקוראם למלך להשיבם בהקדם מאחר שהנזק שנגרם קשה מנשוא. המלאכות ההכרחיות שהתמחו בהן היהודים היו: עיבוד עורות, חייטות, נרות, נפחות, קדרות, בניית תנורים, פחחות, תכשיטנות ועוד ועוד. למעשה בתקופת גלותם המדינה שותקה. המושלים הציגו את בקשתם בפני האימאם כאינטרס עליון של המוסלמים, שכן היהודים משרתים אותם במלאכותיהם. המלך נעתר לבקשותיהם ולאחר שנת גלות שלמה הותר ליהודים לחזור למחוזותיהם. בגלל הטרגדיה הנוראה שפקדה אותם בשנה זו, היו כפרים שלמים שחוסלו ונעלמו ולכן נאלצו מתיישבים רבים להתאחד ולגור בכפר אחד במקום בשלושה כבעבר. הכפרים הנטושים נשארו לגויים. לעומת זאת, בעיר הבירה צנעא נאסר עליהם לשוב לשכונתם המקורית וניתנה להם רשות לקנות חלקות אדמה מחוץ לחומה, בצד המערבי של העיר במקום של גנים ופרדסים, בשטח פתוח ופרוץ, שחיות רעות פקדו אותו. לפיכך מקום

זה היה מכונה בראשונה "ביר אלסמע" ובלשון הערבית המדויקת "אלצ'בע", כלומר – באר הצבועים, ע"ש חיה מסוכנת זו שהיתה פוקדת מקום זה תכופות. ברבות הימים כונתה שכונה חדשה זו "קאע ביר אלעאזב" הרובע ע"ש "באר הרווק" (מבוסס על אנדה מקומית), או כפי שכונתה בפי הערבים "קאע אליהוד" (רובע היהודים).

לימים בנו היהודים את השכונה כשהבתים צמודים אחד לשני על מנת להגדיל את מקדם הבטחון מפני שודדים וליסטים, כך שיכלו לברוח גם דרך הגגות מאחד לשני ולמצוא מסתור ומחסה אצל האחר בשעת הצורך. משגדלה והתרחבה השכונה הקיפוה היהודים בחומה, לשם הגנה, שהגיעה עד לחומה הישנה. הרובע היהודי נתקיים 270 שנה עד עלייתם ארצה בקום המדינה. רובע יהודי זה מונצח בכל הכתובות ושטרות עסקיים שנכתבו בתקופה זו בשם: "מתא קאע ביר אלעזב דעל בירין דמין נבעין דילה מותבה", שפירושו: מקום מושב "ביר אלעזב" היושבת במקום שבו בארות מים נובעים משלהם.

בשלב הראשון, טרם נבנתה להם החומה מסביב, ביקשו היהודים להגביה בתיהם והגישו לשם כך בקשה מיוחדת לשליט כי המקומיים התנגדו להם. הוא נעתר לבקשתם בתנאי שלא יעברו את גובה בתי הגויים.

על ההתארגנות הקהילתית בישוב היהודי המתחדש – בגליון הבא..

אהרן בן דוד

היו חמשה עסכר מעיהם שאוש, וצלו ילא אלחאנות חק דאוד שוכר, פי מאדאן, ישתג'ל ואלשיך גאו הו ענדהם. וואחד מן אלנוקויבא. הם מדברים וזאן יקולו כמא לועונו אצחאב אלסבת, כמא נועולו. הפעם הראשונה והפעם השנייה והפעם השלישית, אף אחד לא דבר. למה. מא בלא אגא ודאוד שוכר ומרתה, בין אלאענדר כלהם. אז קנאתי מהדבר הזה. קולת יא שאוש אסמע. מאן הם אצחאב אלסבת. קאל אליהוד. קולת לאאאא. אצחאב אלסבת אלאחד ואלגמעה. קאל האהחהה. נעלתנת כל אלמסלמין וכל אלנצארא. למה. עיד אלנצארא יאם אלאחד. ועיד אלערב יאם אלגמעה.

קאל בחי'ת מא תוכ'רוג מן אלחכומה, ידכ'לני פ'אלחבס. לענת כל אלמסלמין חתא אלמאם. קולת מאנא ד'י נעלתה, אנת ד'י נעלת אצחאב אלסבת. סאלני אלשיך אבן נעמה, קאל מנין אנת יא יהודי. קולת מן בלאד ד'ו חסין, מן ברט, מן רגוזה. הא הו יערף יוסף אכ'וי, הו יאיה כמו אחים. קאל אסמע יא שאוש, אגא ופיל אליהודי. אנת ד'י נעלתנת אצחאב אלסבת. והו צאדק אליהודי, אצחאב אלסבת, מא קולתנת אהל אלסבת. אנת קולתנת אצחאב אלסבת. מא בה אצחאב אלסבת אלא אלאחד ואלגמעה. ד'אלחין אגא באסיר מפאן אליהודי. אגא באקול אגה אנת אלד'י לענת אלכל.

בלם ד'אענדר, מא זד אדא מלה. העיקר הם סארו. קאל בן נעמה, אסמע. רוח אלבלאד חקר. אצ'וי בלאדך. לקטת נפסי וצ'וית. קעדת שבוע. סרת אגא מאדאן. ובה רהוה בין מאדאן ואלמחתייה. טלעת אגא פ'אלהוה. תאמין ון אלכ'מסה עסכר ואלשאוש ד'אענדר קובאלי. טאלעין ישתו מאדאן. קאל ג'רים סאק בה כרים, יקול אלשאוש, כלומר אגא עדהו והו יחברך אדאני ילא ידה. קולת אסמע יא שאוש. בין יקולו אנתו בית אלעפ'ו. ילא קד כ'רגת מני כלמה ומא אעגבתך, לא תסוי גהדך עלא גאהל.

קאל ואחד מן אלעסכר, יכול להיות אגה שיה, קאל אסמע יא שאוש, לא תסוי גהדך עלא מסכין, ירחם אללה, עזוב אותנו, כ'לאנא נקצד אללה, כ'ל מנך אלתעדאץ". מא זד אתחאפא. שלית נפסי ואלמחתייה. אגל קד ד'לית אגה פ'לדרך האד'ה, טריק אלמחתייה, מא בה מן יראגע עליא ולא מן יכ'רגני.

עד כן המעשה כפי שיצא מפיו.

והנה לכם תרגום הדברים:

מעשה היה בחמשה חיילים ועמם מפקד, הגיעו אל החנות של דאוד שוכר בישוב מאדאן, והוא עובד והשיך היה אצלם. וכן אחד מן המכובדים. הם מדברים והיו אומרים יקולו חברי השבת, יקולו. הפעם הראשונה והפעם השנייה והפעם השלישית, אף אחד לא הגיב. רק אני ודאוד שוכר ואשתו, בין אלה כולם. אז אני קנאתי מהדבר הזה. אמרתי, הו המפקד, מי הם חברי השבת. אמר, היהודים. אמרתי, לא. חברי השבת הם יום ראשון ויום ששי. אמר, ככה. קיללת את כל המוסלמים וכל הנוצרים. למה.

הצצה לעולמן הקסום של

נשות תימן

על פי שירתן

400
שנה
שבא
שלום

בתכנית: דברי פתיחה מפי
ד"ר יגאל בן שלום
יו"ר האגודה

ד"ר שרונה תם - עומסי
חוקרת שירת נשות תימן
(הרצאה מלווה בהדגמות)
מופע מוסיקלי של הזמרות:

גילה בשארי
ויפה יהודה

יום רביעי | 13.3.19 | בשעה 20:30 | במרכז קהילתי אחדות

מחיר: 40₪ כולל כיבוד קל
בשיתוף אגף השכונות

רמי גרינברג
ראש העיר

אליה גינת
יו"ר מקפ"ת

בית מחבר קהילה www.makefet.com

מתנ"ס אחדות • שפרינצק 39 פ"ת

טל': 03-9095533 פקס: 03-9098890

פתח תקוה. קצב של עיר, לב של מושבה

חג הנוצרים הוא יום ראשון, וחג הערבים הוא יום ששי.

אמר, אני נשבע שלא תצא מבית המשפט, יכניסני לבית הסוהר. קיללת כל המוסלמים כולל האמאם. אמרתי שלא אני קיללתי אותך, אתה שקיללת את חברי השבת. שאלני השיך אָבן נַעְמָה, אמר מאין אתה הו יהודי. אמרתי מן בְּלָאד ד'וֹ חֶסְיוֹן, מן בְּרֵט, מן רְנוּוָה. אכן הוא מכיר את יוסף אחי, הוא והוא כמו אחים. אמר, שמע הו המפקד, אני ערב ליהודי. אתה הוא אשר קיללת את חברי השבת. והוא היהודי צודק, חברי השבת, לא אמרת בעלי השבת. אתה אמרת חברי השבת. אין חברי השבת אלא היום הראשון בשבוע והיום הששי בשבוע. עתה אני אלך (למשפט) במקום היהודי. אני אומר שאתה הוא אשר קיללת את כולם.

שתק זה, לא הוסיף לומר מלה. העיקר הם הלכו להם. אמר בן נַעְמָה, שמע. לך אל מקומך. שוב לארץ. לקחתי עצמי והלכתי. נשארתי שבוע. הלכתי לְמַאדָן, ושם גבעה בין מְאָדָן וְאַלְמַחְמַיָה. עלייתי אני בגבעה. האמן לי היו שם חמשת החילים ומפקדם מולי. עולים הם ורוצים להגיע לְמַאדָן. "אמר השותף המציא נדיב", אמר המפקד כלפי, כלומר אני אויבו והוא יתברך הביאני לידי. אמרתי, שמע הו המפקד. אומרים כי אתם אנשים טובים. אם יצאה ממני מלה שלא מצאה חן בעיניך, אל תעמיד כוחך מול ילד.

אמר אחד מן החילים, יתכן שהוא שיך, אמר שמע הו המפקד, אל תשים כוחך על מסכן, ירחם ה', עזוב אותנו, תן לנו לעבוד את השם, הנח ממך העמידה מול הזולת. לא הוסיף לדבר. לקחתי עצמי הישר לישוב אֶלְמַחְמַיָה. אבל כבר פחדתי מן הדרך הזאת, הדרך לישוב אֶלְמַחְמַיָה, אין מי שיתערב עבורי ואין מי שיוציאני..

חכמי תימן

ר' שלום בן עמרם הלוי (חמדי)
1649-1724

ביה"ד בצנעא בשנים אלו (עליו נספר בעתיד). השני שישב לצידו היה ר' סעדיה בן שלום הלוי (עמר) שמהרי"ץ מזכירו בספר "עץ החיים". בתקופה זו פעילות בית הדין היתה נרחבת והיה צורך בסיועם של רבנים אחרים שייסעו לבית הדין בחתימתם על השטרות והיו אלה כמו סניפים לביה"ד מבין אלו מצאנו את השמות הבאים: ר' סעיד קהא, ר' אברהם שהירי, ר' סעיד נחום, ר' דוד קאהרי ור' סעיד תנעמי..

נולד בשנת 1649 והיה ראב"ד (רב ואב בית דין) קבוע שלישי כהן בתפקידו בין השנים 1715-1724 כתשע שנים. שמש כדיין כבר משנת 1698 שכן אנו מוציאים את חתימתו בשטרות. החל משנה זו היה דיין חבר לר' משה קטיעי. חבריו שישבו לצידו כאב"ד היו ר' יוסף בן סעדיה בשארי שהאריך לשבת בביה"ד עד שנת 1747 וכיהן גם בבי"ד של הראב"ד הבא ר' דוד חותר. הוא כתב את ספר הזכרונות של

הליכות ומנהגים

דוד חוברי

כשהוא מלא עראק, ובעקבותיו באים השמשים כשבידיהם כדים קטנים של כסף או זכוכית, אותם ממלאים בעראק. הם מוזגים כוסיות, תחילה לחתן ולמכובדים ואח"כ לכל המוזמנים. הדבר חוזר על עצמו עד חמישה סיבובים. בין מזיגה למזיגה פותח המארי בשירה מיוחדת ומזמין אחד מהרבנים להצטרף אליו. שירים אלה אינם נחלתם של משוררים וזמרים, אלא שמורים לרבנים בלבד. כי זוהי סעודת מצווה שאין לנהוג בה קלות ראש. להלן סדר השירים ומה שנעשה בין כל שיר ושיר:

- שיר ראשון – "ידעתי בטרם תצרני" – שיר שכולו תפילה והשתפכות נפש לבורא עולם שבסיומו יקרא אחד השמשים להביא "ג'עלת אלחריוה" (התקרובת לכלה). השמש מגיע עם מטפחת נאה (מצר) מלאה אפונים (עטר) ואגוזים ומניחה לפני החתן, זה מוסרה לאחד מהילדים הקטנים שלפניו, שמוליך את התשורה לכלה. בתום טקס זה, משחוזר הנער מתחיל הרב:
- שיר שני – "חתני מה מאוד יקרה מנתו". זה שיר שבח והלל לחתן ולכלתו שמושר על ידי כל הקהל בצוואת. בסיומו נושא המארי ברכה מיוחדת לחתן ואז נעשית אתנחתא קלה מהשירים וממשיכים לסעוד. לאחר מספר דקות פותח שוב המארי:
- שיר שלישי – "שמע האל ענני בתפילה" שכולו תפילה לבורא עולם והמחשת אפסותו של האדם ביחס לבוראו. בסיומו של שיר קצר זה עומד החתן ומוזג משקה חריף לכל אחד

המשך בעמוד האחרון

סעודת הנישואין המרכזית מסמנת את אחד מרגעי השיא בחגיגות החתונה. אל בית החתן זורמים המוזמנים הרבים כשבשעות הצהריים המוקדמות מופיעות קודם הנשים, כשבידי כל אחת חבילת קמח וחומרי הגלם להכנת ה"חילבה". אפילו עצים להסקת התנורים לשם הכנת הפיתות הובאו על ידי הנשים החרוצות. ממונה מטעם בית החתן היתה מרכזת את כל הקמח, החילבה והעצים למקום שהוקצה לשם כך. מנהג זה היה רק במקרה של חתונה רגילה, אך אצל משפחות אמידות לא היו מביאים דבר. יש לציין שלאחר שהנשים השאירו את תשורתן הן חוזרות לבתיהן ורק מאוחר יותר, לקראת סיום סעודת המצווה, הן מגיעות לסעוד את ליבן.

בעיצומו של היום החמישי בשבוע מגיעים הגברים לסעודה, כשבפתח הבית מקבל אותם אחד מנציגי המארחים. וכל אחד תוחב לידו סכום כסף כמתנה לעזרת המשפחה. כל אחד תורם כפי יכולתו (כפי שנעשה יום קודם בבית הכלה). המקבל אינו מונה את הכסף, אלא מכניסו לשקית שבידו כמי שאינו רואה ואינו יודע דבר על מנת שלא לפגוע באורח. משנתמלא הבית אורחים עומד המארי ומלביש את החתן בבגד נאה ועוטפו בטלית חדשה, תוך שהקהל מלווה את טקס ההלבשה בשירי הלל.

לאחר שבירך החתן על הטלית הוא מתיישב כשמטפחת משי פרוסה על ברכיו. השמשים אצים ורצים בהגשת תקרובת הג'עלה לכלל האורחים כשהדבר מלווה בברכות. בזמן סעודת המצווה חל איסור להכניס נרגילות לעישון ובוודאי שלא עישנו סגריות כי יש בזאת משום קלות ראש. למרכז החדר מוכנס כד גדול הנקרא "כזו"

מרדכי יצהרי

• אֶלְחָבִיב – סַאע אֶלְזַבִּיב:

תרגום: האהוב – כמו הצימוקים.

פירוש: כל תושבי תימן בלי יוצא מהכלל, אהבו אכילת הצימוקים. גם התשורות בין אהובים התבססו בעיקר על משלוח צימוקים. ר"ל כשם שהצימוקים אהובים, כך גם האהוב לאהבו.

• אֶדְא רְאִית מַא תְּכַרְה, פֶּאֲרַקְתָּ מַא תְּחַב:

תרגום: אם ראית מה ששנוי עליך, היפרד ממי שאתה אוהב.

פירוש: אם בסביבה או בחברה שאתה מצוי בתוכה, גלית תופעות שליליות שאתה מואס בהן, עדיף שתתרחק מתוכה, אפילו שע"כ אתה נאלץ להיפרד מחכמים או מאוהבים שחשבת להישאר בקרבם, כיון שיש בכך, מעין "אליה וקוץ בה".

• אֶדְא אָנַת תְּחַב אֶלְעִים – חַב גְּמַאֲלָה:

תרגום: אם אתה אוהב את הדבר הטוב – אהוב את יפיו.

פירוש: משל לאהבה מתמשכת בתוך משפחה, ר"ל, אם אתה אוהב את בנך אהוב גם האהוב עליו: אשתו, בניו וכיו"ב. קיימת לסיפא נוסחה אחרת: "חַב גְּמַאֲלָה" שמשמעותו, אהוב מי שנשאתו בבטנה.

ד"ר נרמלה אבדר

מקום:	צפון תימן
תאריך ייצור:	המאה ה-20
חומרים:	כסף
מידות:	אורך 25 ס"מ
	קוטר מטבע: 4 ס"מ

תיאור הפריט: המטבע (ריאל, קרש) הוא הטאלר האוסטרי. בשל איכות הכסף הגבוהה ובשל חוסר היציבות של המטבע המקומי הוא הפך בתימן למטבע עובר לסוחר, למרכיב בתכשיט כמו בענק שלפנינו, ולחומר גלם מועדף על הצורפים. את הטאלרים הנפיקו לצורכי מסחר בין אירופה למזרח התיכון, והמשיכו להנפיק אותם באותה מתכונת כולל השנה – 1780, גם במאות ה-19 וה-20. שנת 1780, הייתה סימן לאיכות הכסף של המטבע.

מצדו האחד של המטבע - סמל הקיסרות האוסטרו-הונגרית (נשר דו-ראשי), ומצדו האחר – דיוקן הקיסרית מריה תרזה מביית הבסבורג. יהודי תימן נהגו לענוד את המטבע כאשר סמל הקיסרות (ולא הדיוקן האנושי) בצדו הנראה לעין, כדי לא להפר את הדיבר השני.

צלם: יאיר חובב

על ההוניה - חלק שני ד"ר אריאל מלאכי

בפעם הקודמת עסקנו בטעות במחיר - ההוניה. הסברנו כי רק טעות בשישית מהמחיר או למעלה מכך, נחשבת להוניה. בטעות של שישית בדיוק, יש להשיב את השישית, ובטעות הגדולה משישית, המתאנה יכול לדרוש את ביטול העסקה. אולם יש לזכור כי העיקרון של דיני ההוניה לא חל לגבי כל החפצים ולגבי כל העסקאות, וישנם מספר חריגים לדין ההוניה. להלן נדון בשלושה מרכזיים שבהם.

כבר אמרנו שדין ההוניה חל רק בטעות של לפחות שישית מהמחיר של החפץ. החריג הראשון הוא לגבי חפצים או נכסים שלא ניתן לקבוע להם מחיר מוגדר וקצוב ("שער"). בחפצים או נכסים כאלה ממילא לא ניתן לחשב את גובה הטעות במחיר. דוגמאות טובות לכך הן קרקעות ושטרות. קרקעות - אין להן שווי קצוב, אלא השווי האמיתי שלהן נגזר מתכונותיהן המיוחדות (קרקע טובה או גרועה, מיקום וכיו"ב) ובטעמו ורצונו של הקונה (יתרונות שיש בקרקע זו עבור הקונה, שאינם בגדר יתרונות לקונים אחרים). שטרות - משום ששוים לא נקבע לפי החוב המגולם בהם, אלא לפי סיכויי גבייתו, וגם כאן הדברים קשים להערכה ואינם קצובים.

כבר אמרנו שיסודו של דין ההוניה בפגיעה בגמירות הדעת של הצדדים לעסקה. כאשר יש טעות משמעותית במחיר, אין גמירות דעת. החריג המרכזי השני לדין ההוניה, הוא מקרה שבו נשטט הבסיס לטענה בדבר חוסר גמירות הדעת. שני אופנים לכך: הראשון - כאשר הצדדים הסכימו שלא יחול דין ההוניה עליהם. יש להדגיש שלא מדובר בהסכמה סתם, אלא בהסכמה שבה פירש המונה את הפער במחיר למתאנה. וכך פוסק הרמב"ם (מכירה יג, ה):

מוכר שאמר ללוקח: חפץ זה שאני נותן לך

במאתיים, יודע אני שאינו שווה אלא מנה, על מנת שאין לך עליי הוניה אני מוכר לך - אין לו עליי הוניה. וכן לוקח שאמר למוכר: חפץ זה שאני לוקח ממך במאה, יודע אני ששווה מאתיים, על מנת שאין לך עליי הוניה אני לוקח ממך - אין לו עליי הוניה.

השני - הדומה לראשון - כאשר המוכר נושא ונותן באמונה, ומודיע מראש, לפני עשיית העסקה, בכמה קנה את החפץ וכמה רווח יש לו בעסקה זו. וכך פוסק הרמב"ם (מכירה יג, ו):

הנושא ונותן באמונה, אין לו עליי הוניה. כיצד? חפץ זה בכך וכך לקחתי, וכך וכך אני משתכר בו - אין לו עליי הוניה.

אם כן, במקרים כאלה המתאנה יודע על האפשרות להוניה ואת סכומה, ומקבל על עצמו את העסקה למרות זאת. במקרה כזה אין פגיעה בגמירות הדעת ואין מקום "לתקן" את העסקה.

חריג נוסף עוסק בסוג העסקה. בהתאם להלכה, דין ההוניה נוהג רק בעסקאות מסחריות בין אדם לחברו. לכן, בעסקה עם הקדש, אין דין הוניה. כמו כן, בעסקת אקראי, של בעל הבית שמוכר כלי תשמישו, אין דין הוניה. הרמב"ם (מכירה יג, ב) מסביר דין מיוחד זה של המוכר את כלי ביתו כדלקמן:

בעל הבית שמכר כלי תשמישו, אין לו הוניה, שאילו לא הרבו לו בדמים, לא היה מוכר לו כלי תשמישו.

אם כן, ראינו כי קיימת חשיבות מרובה לגמירות הדעת, ולא רק טעות בטיב החפץ ותכונותיו יכולה לאפשר ביטול העסקה אלא אף טעות במחיר. חשוב לציין כי במשפט הישראלי טעות במחיר, המכונה "טעות בכדאיות העסקה" איננה עילה לביטול ההסכם. לעומת זאת, ההלכה, מכירה בטעות כזו כעילה לביטול ההסכם במקרים רבים

אהובה בן שלום

כדי שסיפור יהפוך למיתוס צריכים להתקיים 3 מרכיבים:

1. מסר סמוי /גלוי-שמכוון בדרך כלל איך לנהוג.
2. הילה - יש במיתוס נימת קדומים שמשווה לו הילה ואדרת כבוד.
3. המיתוס מתרחש במימד אחר. הוא שונה מהמציאות שבה אנחנו חיים.

המיתוס הוא בעצם סיפור אידיאלי שלא מציג שאלות ובאמצעותו החברה מספרת על עצמה ומגדירה את עצמה. אנשים יוצרים את המיתוס ומשמרים אותו מחד והמיתוס יוצר את האנשים מאידך על ידי כך שהוא יוצר זכרון קבוצתי, נורמות, דרכי התמודדות ותבניות חשיבה. המיתוס והזכרון משלימים אחד את השני, מעצבים ומפרים זה את זה. המיתוס משקף תרבות ויוצר אותה. זוהי אמונה חברתית רווחת שנובעת מאגדות, תהיות, אמיתות לחמצה ואשר מגלמת בתוכה מוסכמה חברתית מקובלת. **מיתוס לפעמים מנהל לנו את החיים.** הקושי במיתוס הוא שקשה לשנות אותו כי ככה צריך להיות.

בחזרה לזוגיות: אחד הדברים שהודפיים זוגיות ומחבלים בה זה עצם קיומו של המיתוס. ברגע שאני מונע מתוך מיתוס אני לא מאפשר בזוגיות ליצור משהו אחר. אני מבין שמה שקורה כרגע הוא לא תקין. איך זה מתקשר למשבר? ובכן, אם אני חי במיתוס של זוגיות ללא מילים, בפעם הראשונה שזה לא מתקיים אני בשבר.

רק פירוק המיתוס מהיסוד יכול לקדם תהליך שבו בזמן משבר בזוגיות ניתן יהיה לקיים דיאלוג.

מגישה: אהובה בן שלום, מאמנת אישית ומנחת קבוצות על פי שיטת אדלר. להזמנת הרצאות:
ahuvabns@gmail.com 050-2399543

בפינה זו אנו מדברים על מעגל חיי המשפחה כאשר השיח הוא לא רק על הצלחות אלא גם על הקשיים בכל שלב ושלב בחיי המשפחה החל מהקמת משפחה, הולדת הבן הראשון, גידול הילדים, התרוקנות הקן והזקנה. מאחר והשיח הוא כאמור גם על קשיים, העליתי במאמרים הקודמים נושאים הקשורים בהבנה מהו משבר ומהו מעבר. וצינתי שדווקא בעיתות משבר היצירתיות עולה מעל כל דמיון. זאת משום שהמשבר מאפשר רגע של עצירה והתבוננות ולאחר מכן התארגנות מחדש.

בגליון הזה נדבר על התחנה הראשונה: **הזוגיות.** והנושא הראשון שנעסוק בו הוא **המיתוס.**

מי מאיתנו לא נתקל במיתוסים בנושא זוגיות?

בעל מפרנס ואשה מגדלת את הילדים, לכל סיר יש מכסה, הנקיין על האשה שהיא שר הפנים, מאחורי כל גבר מצליח עומדת אשה מצליחה, באושר ועושר עד היום הזה, האהבה היא עיוורת, התינוק יפתור את כל הבעיות, אשה בונה - אשה הורסת, אשתו היא ביתו ועוד ועוד.

למה מיתוסים זה דבר חשוב?

ברגע שאני מאמין במיתוסים אני חושב שכך צריך להיות. אלו הם החיים. זו עובדה. ואז אם משהו קורה אצלי בבית אחרת - אז משהו אצלי לא בסדר.

אחד הדברים שמפילים זוגיות זה החיים על פי מיתוסים כי אם על פי המיתוס אשה צריכה להבין אותי מבלי שאני אדבר כי כך זה צריך להיות- ברגע שזה לא מתקיים משהו בזוגיות הזו מקולקל. ואז נגיע למטפל או מטפלת זוגית שתתקן את הבעיה כאשר אני בטוח שלא צריך לתקן אותי.

המשך תעמוד 13:

המוזמנים ומשגר את המשקה אליהם באמצעות השליחים. הרב מסיים:

• בשיר חתן רביעי "חתן תנא הודך עלי כלה" שמשמעותו נאמנות, כמיהה ואהבה בלתי מסויגת מצד החתן כלפי רעייתו.

לאחר שיר זה מסיימים במספר "הללות", שהן למעשה הרעפת ברכות לבעל הבית, לחתן ולכלה ולמסובים כולם. מיד מצווה המארי "לפלפו" – שפירושו: איספו הכל מהשולחנות. משנוקו השולחנות כולם נוטלים ידיים והחתן מברך "המוציא" ומחלק מהפת לכולם. כולם סועדים מארוחת הבשר העסיסי המטובל במרק ובתוספת חילבה. כולם סועדים את ליבם לא מתוך גרגרנות ו"חזירות", אלא במתינות ובדרך ארץ כיאה למעמד מכובד. בסיום הארוחה המארי אומר דברי "טעם" (דבר תורה מעניי דיומא) אומרים

מספר מזמורים רלבנטיים ומברכים ברכת המזון עם תוספת ברכת האורח ושבע ברכות. בסיום נפרדים מהחתן בברכת "אלוהים יבנה ביתך" והוא עונה לנשוי "ביתך לא יחסר" ולרווק "ביתך יבנה". ביציאה מהבית מזלף אבי החתן על המוזמנים היוצאים "מי ורדים" ואומר להם "ברוכים תהיו" והם עונים "ואתה ברוך". רק אז נכנסות הנשים למסיבתן וסעודתן בליווי מוסיקלי של שירת נשים, ומאריכות בישיבתן עד חשיכה.

החתן נפנה לחדרו בליווי שושביניו, חמיו וקרוביו – לעישון נרגילה ולעיסת "קאת". עד זמן תפילת מנחה. לאחר תפילת המנחה חוזר חמיו לביתו. ולפנות ערב פונה החתן בלוויית שושביניו, לבית חמיו על מנת להזמינו לסעודת ערב בבית החתן, מעתה יקרא החתן לחמיו בשם "עמי" (דודי) ולחמותו בשם "עמתי" (דודתי). מערב זה ואילך, במשך שבעה ימים נערכים ימי משתה ושמחה

ספר חדש בהוצאת האגודה

הקהילה היהודית בד'מאר הווי חיים, דמויות ואירועים

מאת: עוזיהו משולם

ספר זה, המבוסס על זיכרונות זקני ד'מאר, הוא ספר מחקרי חשוב שהושקע בו מאמץ רב. זהו תיעוד נדיר ומרתק המנציח את גדולתה של קהילת יהודי ד'מאר, ומשחזר בצורה מלאה את אורחות חייה. הדברים מוגשים בלשונם המקורית של המספרים, וכך זוכים אנו לתיאור מחד זור החיים של הפרט והקהילה, ונהנים גם ממכמני הלשון של יהודי תימן.

ניתן לרכישה במשרד האגודה 09-8331325, בחנות נוסח תימן, רח' בירנבורים 26 בני ברק ובאתר האינטרנט של האגודה.

העלון מודפס בסיוע
מכון בן-צבי

לחקר קהילות ישראל שבמזרח

- ימי עיון ותרבות
- הוצאת ספרים
- מלגות לסטודנטים

פעילות האגודה

- מחיאון יהדות תימן בנתניה
- המכון לכתבי יד ע"ש יוחא גרמי
- ספריית עיון ומוחקר
- ארכיון המוסיקה והצליל בניהול איתמר פנחס
- פעילות בקרב העולים החדשים מתימן
- הוצאת כתב העת המדעי – תימא
- הוצאת כתב העת – תהודה
- המרכז לחקר יהדות תימן ותרבותה
- ע"ש עובדי בן-שלום מכון בן-צבי
- חוגי שירה וסעמי המקרא